

Verksamhetsberättelse 2020

Läkare i Världen | Médecins du Monde SE | Doctors of the World

Organisationsnummer 802016-1306

Verksamhetsåret

2020-01-01 - 2020-12-31

HÄLSA ÄR EN RÄTTIGHET, VI GÖR DET TILL VERKLIGHET

Inledning

Läkare i Världens vision, framtagen gemensamt i hela vårt internationella nätverk, Médecins du Monde (MdM), är:

“En värld där tillgång till hälsa erkänns som en grundläggande mänsklig rättighet, där barriärer för alla människors tillgång till bästa möjliga hälsa har rivits”.

Vårt löfte är att hjälpa, vårda och vittna, både i Sverige och utomlands. Genom nytänkande volontärdriven hälsoverksamhet och ett sakligt påverkansarbete stärker Läkare i Världen människor i utsatthet och slåss för allas rätt till hälsa.

Ett år som 2020, när den pågående coronapandemin kom att överskugga det mesta, sattes barriärerna för god hälsa i blyxtbelysning: Människor som redan var i utsatta situationer har blivit än mer utsatta. Trots pandemin har Läkare i Världen kunnat hålla många av våra vårdverksamheter öppna, liksom våra kollegor i andra länder. Vi har erbjudit vård och stöd till dem som inte har tillgång till vård på samma villkor som andra. I Sverige innefattar det bland annat papperslösa och utsatta EU-medborgare som vi stöttat både juridiskt och medicinskt.

Våra mottagningar i Stockholm och Malmö har kunnat hålla öppet som vanligt trots pandemin, bland annat tack vare bland ett extra bidrag från Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) som gjorde att vi kunde säkra ordentligt med utrustning och skydd för att fortsätta bedriva en säker verksamhet. Under hösten kunde vi till och med utöka vår psykosociala verksamhet när mottagningen i Malmö utvecklades.

En viktig del av vårt arbete handlar också om att påverka makthavare så att vi kan skapa förändring för våra målgrupper. Det gör vi genom att vittna om de brott mot mänskliga rättigheter vi möter och de barriärer för tillgång till vård som vi ser. Arbetet med att vittna har tagit nya kliv framåt under året och bland annat resulterat i att vi kunnat publicera en sammanställning av vittnesmål från både Sverige och andra europeiska länder. Forum som Almedalsveckan och MR-dagarna har uteblivit till följd av pandemin, men de digitala möjligheterna att medverka i olika möten och forum har i gengäld förbättrats. Därigenom har vi fortsatt kunnat delta i samråd på departement, policyforum och även jobbat med att föra ut berättelser från de rättighetsbärare vi möter liksom från våra egna volontärer, i sociala medier.

Läkare i Världen har också varit en aktiv del av det svenska civilsamhället genom samarbete och kunskapsutbyte via olika nätverk som Concord Sverige, Rätt till vård-initiativet, Nätverket för utsatta EU-medborgare och Giva Sverige, liksom genom samarbeten med organisationer som RFSU och Amnesty.

För att kunna fortsätta vara obundna strävar Läkare i Världen efter att inte vara beroende av enskilda givare eller finansiärer. Att bredda våra intäktskällor har därför varit i fokus för insamlingsarbetet 2020, även om pandemin påverkat också detta.

Det är således med stolthet vi kan konstatera att Läkare i Världen väl har klarat av de utmaningar pandemin har inneburit under 2020. Därmed har vi också en starkt övertygelse om vår förmåga att göra skillnad för samhällets mest utsatta, när vi med tillförsikt går in i ett nytt år.

Organisation

Läkare i Världen är en del av det internationella nätverket Médecins du Monde (Mdm) och är en ideell förening som ytterst styrs av sina medlemmar via årsmötet. Föreningen har lokala grupper men alla medlemmar är med i samma förening. Den 31 december 2020 hade organisationen 165 medlemmar, varav 22 bodde utanför Stockholms län. Mellan årsmötena ansvarar en styrelse, ledd av en av årsmötets utsedd ordförande, för att årsmötets beslut genomförs.

Under 2020 har Thomas Avén lett styrelsen. Styrelsen bestod efter årsmötet av tre nya styrelseledamöter, läkaren Hanna Jerndal, ekonomen Firyal Kryou och juristen Josefine Öderyd, samt från föregående år: ordförande Thomas Avén, vice ordförande Mårten Brink och styrelseledamöterna Milosz Swiergiel, Per Naroskin och Emil Adén.

Styrelsen har ett arbetsutskott, sammansatt av ordförande och vice ordförande där även generalsekreteraren deltar. Arbetsutskottet har sammanträtt inför varje styrelsemöte och har haft som huvuduppgift att bereda ärenden till respektive styrelsemöte samt att följa upp beslut mellan styrelsemötena som under 2020 varit digitala men förlöpt enligt plan.

Styrelsen anställer organisationens generalsekreterare, Eliot Wieslander, som leder den dagliga verksamheten och organisationens kansli samt ansvarar för att styrelsens beslut verkställs. Sammantaget har 16 personer (inklusive timanställda och vikarier) arbetat för organisationen under 2020 i totalt ca 8,2 årsarbetstider. Av de anställda är elva kvinnor, fyra män och en övrig. Totalt vid utgången av 2020 fanns tolv personer anställda i organisationen. Under året har två personer gått på föräldraledighet och två vikarier har anställts i deras ställe. En tillsvidareanställd har avslutat sin anställning och en ersättare har anställts. En provanställning förlängdes inte och har ersatts av en nu fast anställd person.

Läkare i Världen är en gräsrotsorganisation och så stor del som möjligt av verksamheten drivs av volontärer som arbetar helt ideellt. Totalt är ca 650 personer registrerade som volontärer för organisationen. Utan dem vore ingenting av det vi gör möjligt.

Övergripande inriktningsmål

Läkare i världen arbetar med en treårsplan som är en viktig del av årsmötets styrning. Varje år bryts treårsplanen ner i en verksamhetsplan om ett år. Verksamheten är indelad i tre områden, "Hjälpa och vårda", "Vittna" samt "Oberoende och stabilitet". Under varje delområde finns de inriktningsmål som rör den aktuella verksamheten. För perioden 2020-2022 är det övergripande inriktningsmålet för hela verksamheten nått när:

Läkare i Världen är en ledande röst i Sverige i frågor om papperslösa samt utsatta EU-medborgare och ses som experter på hälsa och mänskliga rättigheter. Vi engagerar finansörer, allmänhet och partners genom innovativ verksamhet med rättighetsbärarna i centrum och bra arbetsmiljö för såväl frivilliga som anställda. Vi är en stabil, oberoende organisation som bedriver volontärdriven verksamhet i hela Sverige och deltar i utlandssamarbeten med andra delar av MdM-nätverket.

Hjälpa och vårda

I Läkare i Världens lokala, nationella och internationella verksamheter möter vi rättighetsbärare och arbetar i innovativa program för att stärka människors hälsa och egenmakt. Verksamheten genomförs lokalt av volontärer som möter rättighetsbärare med medicinsk och psykosocial vård samt med juridisk rådgivning på vissa orter. Under året har vi också utvecklat arbetet för att vara en aktiv partner i projekt och utbildningar inom det internationella nätverket.

Läkare i Världen har under detta år blivit påverkat av coronapandemin precis som många andra organisationer. Detta har bland annat inneburit oregelbundna öppettider, minskat antal volontärer i landet och att vissa orter inte har kunnat hålla öppet alls under delar av året. Samtidigt har vi kunnat anpassa våra verksamheter och mottagningar efter de nya förutsättningarna med triagering vid våra entréer, möten online med jurister, terapeuter och nya volontärer för att möta behovet. Trots utmaningarna har vi haft ungefär samma kapacitet att ta emot rättighetsbärare på de kliniker som haft öppet som ett vanligt år, även om det sett annorlunda ut.

Stockholm och Malmö har kunnat hålla öppet under hela året. Uppsala, Örebro, Jönköping, och Luleå har haft varierande öppettider eller på andra platser än sina vanliga mottagningar. Östersund och Umeå har främst haft rådgivande verksamhet på distans.

Vi har totalt haft 224 mottagningstillfällen och träffat strax över 1400 besökare. 85 av dem som sökte själv var under 18 år. Därtill har vi träffat ytterligare barn och unga som är medföljande eller tillhör en familj som fått stöd.

Besökarna under 2020 kom från hela världen. En stor andel av besökarna kommer från länder utanför EU men vi har även mött utsatta EU-medborgare. Vanligast var att besökarna kom från

Centralasien, Mellanöstern och Afrika. En del besökare kom även från Sydamerika och övriga Europa (utanför EU). Under året har vi även fått en ny målgrupp: turister som stannat i Sverige utan uppehållstillstånd på grund av stängda gränser under pandemin.

En majoritet av besökarna är papperslösa, trots att de har rätt till vård enligt lag. Många av dem vi möter upplever sig totalt rättslösa. Patienter med tidigare historia av psykisk ohälsa drabbas hårt med depression, ångest och sömnproblem. Vi har haft en stor utmaning i att ge ett större stöd för dem som är mest utsatta för negativa effekter på psykisk hälsa och välbefinnande samtidigt som vi stärkt smittskyddsarbetet.

Inriktningsmål

1. Läkare i Världen i Sverige arbetar rikstäckande. I samtliga verksamheter är huvudfokus att stärka människors egenmakt och hälsa. I våra lokala verksamheter samlar vi vittnesmål och erbjuder medicinskt, psykosocialt och juridiskt stöd till skyddsbehövande och utsatta människor utan tillgång till sjukförsäkring.
2. Som en stark partner i det internationella nätverket bidrar vi till den finansiella och operativa kapaciteten. Vi utvecklar vår egen utlandsverksamhet för att kunna delta i humanitära och utvecklingssamarbeten tillsammans med andra MdM. Svenska volontärer har möjlighet till utlandsuppdrag.

Verksamhetsmål 2020

För att nå våra nationella och internationella inriktningsmål har vi under 2020:

1. Stärkt vårt nätverkande och samarbeten med andra ideella organisationer, MdM organisationer, relevanta internationella aktörer och nätverk i Sverige

För att kunna möta våra målgrupper på ett bra och likvärdigt sätt och se till att kunskapen om vårt arbete sprids har vi förstärkt vårt nätverkande inom och utanför organisationen, både i Sverige och med kollegor inom det internationella nätverket. 2020 har vi främst fokuserat på de lokala partnerskapen i Sverige och att vara aktiva i svenska nätverk för organisationer med utlandsarbete inom våra relevanta områden. Trots att detta annorlunda år inneburit flera inställda möten till en början och senare så gott som enbart digitala möten, har vi kunnat dra nytta av goda samarbeten och nätverkande. Utmaningarna som det digitala arbetet medfört har också inneburit nya möjligheter.

Vi har deltagit i de gemensamma MdM-initiativen för att implementera strategier mot genusbaserat våld i alla våra verksamheter och bidragit till gemensamma externa påverkansaktiviteter, dessa har också i hög grad påverkats av corona och hanteringen av den. Tyvärr var vi tvungna att ställa in vår planerade förstudie i Demokratiska republiken Kongo för att det inte gick att resa dit.

I början av 2020 organiserade Läkare i Världen en datainsamlingsworkshop på MdM Frankrikes huvudkontor i Paris. Vi bjöd in intresserade deltagare från MdM:s nätverk och workshopen leddes av vår partner University College London (UCL). Målet var att diskutera olika tillvägagångssätt för, och kvalitetssäkring av, MdM:s datainsamlingsarbete. Deltagare från nio MdM-avdelningar medverkade och workshopen genererade ett viktigt utbyte av erfarenheter kring datainsamling samt instruktioner och råd från UCL angående hur arbetet kan stärkas.

2. Utvecklat och stärkt våra SRHR- och MHPSS-program

Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) samt mental hälsa och psykosocialt stöd (MHPSS) är prioriterade områden för Läkare i Världens mottagningar och i fokus under 2020. Genom våra projekt har vi stärkt rättighetsbärares egenmakt och medvetenhet.

Mental hälsa och Psykosocialt stöd (MHPSS)

Läkare i Världen har sedan lång tid tillbaka utöver medicinsk mottagning även haft en psykosocial mottagning i Stockholm. Den har öppet varje onsdag och tar emot personer som kämpar med sitt psykiska mående och ofta också behöver juridiskt stöd i migrationsprocessen. Flera av de volontärer som är engagerade i verksamheten har funnits hos Läkare i Världen under väldigt lång tid och har förändrat många människors liv genom sitt idoga arbete. En hel del av de aktiva volontärerna är också över 70 år vilket påverkat hur de har kunnat närvara under de dagar vi haft öppet. Detta har gjort att vi under året utvecklat nya rutiner där vi bland annat kan erbjuda stödsamtal via Zoom.

Även om mottagningarna är kärnan i verksamheten utgör arbetet med den psykosociala verksamheten mer än så. Under året har arbetet med att knyta kontakter och samarbeten fortsatt, bland annat genom att vi framgångsrikt deltagit i två nya nätverk: Rädda Barnens nätverk för aktörer som arbetar med psykosocial hälsa bland ensamkommande barn, samt Mental Hälsa och Psykosocialt Stöd nätverket för internationell MHPSS - Globala Aktörer i Sverige. Det fanns även ambitioner att samarbeta med andra avdelningar inom MdM med MHPSS, men detta fick stå tillbaka då Corona tog över en stor del av fokuset. Under året uppmärksammade vi också Världsdagen för psykisk hälsa via sociala medier samt deltog i "Skåneveckan för psykisk hälsa". Vi har därutöver arbetat med att ta fram psykoedukation för att stärka rättighetsbärares egenmakt och att sprida medvetenhet om problem som trauma, stress och psykosomatiska besvär.

Med det stöd vi fått från Folkhälsomyndigheten har även arbete med nytt utbildningsmaterial riktat till volontärer i den psykosociala verksamheten tagits fram. Samtidigt har vi sett över digitalisering av tidigare material. Målet med vårt arbete är att ge råd och vård till barn och vuxna, som ofta befinner sig i en migrationsprocess, i syfte att förebygga psykisk ohälsa och säkerställa målgruppens rätt till vård oavsett nationalitet, etnicitet, religion, könsidentitet och sexuell läggning. Alla människor har rätt till vård och god hälsa och den psykiska hälsan inkluderas i detta.

Vårt arbete har under 2019-2020 haft ett särskilt fokus på suicidprevention för barn och unga i migration. Genom stöd från Care About the Children (C.A.T.C.H) har Läkare i Världen genomfört viktigt arbete för barn som löper större risk för mental ohälsa. Inom ramen för projektet har vi utvecklat och erbjudit eller vidareförmedla kontakt till direkt psykosocialt stöd.

Arbetet med mental och social hälsa har stor utvecklingspotential inför kommande år.

Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) och Hiv/STI

Under året har vi fokuserat på att stärka vårt arbete mot våld i nära relation och könsbaserat våld, ett arbete där vi inkluderar kvinnor, män och HBTQ+ personer. Vi har under hösten deltagit i MDM:s gemensamma arbetsgrupp om könsbaserat våld, vilket har lett till utökad samarbete med våra systerorganisationer.

För att stärka våra volontärers förutsättningar att arbeta med detta har vi på olika sätt arbetat med att stärka deras kunskaper i relaterade ämnen, bland annat människohandel och hedersrelaterat våld. Vi har också tagit fram nya utbildningar till volontärerna rörande Hiv/STI som en del i det smittskyddsarbete vi gör med stöd av Folkhälsomyndigheten.

Kondomer och glidmedel finns tillgängliga på alla orter för samtliga personer ur vår målgrupp, detta för att underlätta möjligheterna till säkert sex.

Trots att det har varit coronapandemi har vi erbjudit över 300 personer hivtest på fyra orter, vilket har resulterat i att 201 personer testade sig för hiv i år. I år var alla hivtest negativa. Under året samlade vi också in anonym och frivillig statistik om hivtestande patienter. Statistiken visar till exempel att bland de som testar sig för hiv hos oss finns både män och kvinnor och att de kommer från länder som Polen, Rumänien, Bulgarien, Ukraina, Nigeria, Gambia, Tanzania, Mongoliet, Afghanistan, Peru och Brasilien.

I år har vi arbetat med informationsgivning gällande mödrars hälsa och rätten till en jämlik mödra- och förlossningsvård i Sverige och internationellt. Vi har deltagit i Barnvagnsmarschen tillsammans med RFSU i Stockholm och Malmö genom att informera både politiker och allmänheten på temat "Ingen ska behöva föda ensam – barnmorskor räddar liv". Vi föreläste även för riksdagens tvärpolitiska SRHR-grupp för ett samtal i samband med Barnvagnsmarschen.

3. Stärkt rättighetsbärares tillgång till vård och stöd genom att utveckla lokala verksamheter

För att stärka våra målgruppers tillgång till rättigheter har vi breddat och bättre integrerat de olika verksamhetsgrenarna på våra mottagningar. På flera av de orter vi arbetar på har vi utöver

att ge vård också förbättrat stödet genom information och hänvisningar, inte minst för människor som har misstänkta covidsymptom.

De lokala verksamheterna har fått bättre möjlighet att få stöd nationellt och samverkan mellan mottagningar har stärkts. Att arbeta med verktyg för volontärutveckling inom respektive område har varit en prioriterad uppgift för alla som har ett sakområdesansvar.

Corona (Covid-19)

Årets största förändring och utmaning har varit corona och hanteringen av denna: Under året har våra största mottagningar varit öppna och vi har lyckats mobilisera flera medicinska volontärer med erfarenhet av att möta och arbeta med coronapatienter inom den reguljära vården. Det har bidragit till att vi kontinuerligt har kunnat kvalitetssäkra och hålla oss uppdaterade om vad som händer inom vården beträffande covid-19 och alltid legat i framkant.

Våra fantastiska volontärer som redan axlat ett tungt ansvar inom reguljär vård har också arbetat med att ta fram rutiner som gjort att vi kunnat arbeta säkrare för både besökare, volontärer och anställdas skull. Genom hjälp och bidrag från privata aktörer såväl som från myndigheter, bland annat det mycket viktiga stöd som regeringen gav till oss som arbetar med särskilt socialt utsatta, har vi kunnat säkerställa att vi har bra skyddsutrustning och material för både besökare och volontärer.

Tillsammans med våra systerorganisationer har vi deltagit i koordineringsmöten kring covid-19 för att kunna hitta synergieffekter och mobilisera oss tillsammans. Under året har ca 20 personer hänvisats vidare till mer resursstark vård på grund av covid-19-relaterade symptom. Vi har haft ett gott samarbete med ordinarie vård för att kunna hänvisa patienter med symptom till dem. De gängse råden om att isolera sig har varit svåra för många i vår målgrupp att följa. Vi har haft samtal bland annat med Stadsmissionerna, Frälsningsarméén, Svenska kyrkan, socialjour med flera, för att kunna erbjuda vår målgrupp boende eller möjlighet till isolering vid behov.

Utöver våra sedvanliga målgrupper har vi under denna kris även i vissa fall fått ta emot turister som har blivit kvar i Sverige på grund av statliga reserestriktioner och vars reseförsäkring har gått ut. De har kommit i kläm utan att myndigheter agerat. De har vid flertal tillfällen vänt sig till våra medicinska mottagningar på grund av att de inte kunnat få vård de har råd till om de saknar reseförsäkring eller EU-sjukförsäkringskort, vilka ofta går ut efter en till sex månader.

Mottagningsverksamheten

Vi har under detta år etablerat en närmare kontakt mellan mottagningarna på de olika orterna och kansliet. Detta har gjort att vi det bättre går att göra anpassningar när förutsättningarna är

olika beroende på ort, inte minst vad gäller vårt covid-19-arbete. Våra volontärutbildningar och volontärhelger har fått genomföras på distans och vi valde därför att med höstens volontärhelg skapa en volontärvecka istället. Denna vecka gav volontärer en möjlighet till att fördjupa sig inom olika områden och vara med och påverka nästkommande års arbete, vilket kommer att återspeglas i verksamhetsplanen för 2021.

Tyvärr har pandemin medfört att vi detta år har haft färre som kunnat vara aktiva volontärer än föregående år samt att vi haft färre mottagnings tillfällen ute i landet. Rekryteringen av fler yngre volontärer har därför gått som en röd tråd genom arbetet. Totalt hade vi ca 650 volontärer vid årets slut.

Vittna

Allt arbete Läkare i Världen bedriver ska leda till att vi bidrar till att skapa en värld där alla människors rätt till bästa uppnåeliga hälsa respekteras. Det gör vi bland annat genom att vittna om överträdelser vi ser när vi hjälper och vårdar. Att skapa förutsättningar för att bedriva ett systematiskt och genomtänkt arbete med insamling av data och vittnesmål har därför stått i fokus för årets satsningar. Genom att etablera oss som en expertröst på de områden och målgrupper vi arbetar med, kan vi också föra ut dessa vittnesmål och ge röst åt såväl ett perspektiv som åt de människor som sällan hörs i samhällsdebatten.

Liksom på övriga områden har arbetet påverkats markant av coronapandemin, som bland annat lett till att många av de sammanhang för samverkan med andra aktörer som Läkare i Världen vanligtvis deltar i, har uteblivit. Det har även påverkat den regelbundenhet med vilken vi kunnat bedriva olika delar av verksamheten, såsom introduktionen av nya volontärer för vittnesmålsinsamling, då tillfällig sjukdom ibland har satt käppar i hjulet. Trots svårigheterna har dock omfattande arbete genomförts under året och en stor del av de satta målen har kunnat uppfyllas.

Inriktningsmål 2020-2022

3. Vi driver opinion och påverkar samhället att uppfylla Sveriges internationella åtaganden inom mänskliga rättigheter och hälsa. Det gör vi genom att samla vittnesmål, rapportera och skapa engagemang utifrån konkreta exempel på överträdelser vi mött samtidigt som vi gör rekommendationer för att undvika upprepning.
4. Vi är en av de ledande expert-rösterna i samhället inom de frågor som vi arbetar med, särskilt när fokus är könsbaserat våld, barn i migration, uppgivenhetssyndrom samt utsatta EU-medborgares och papperslösas psykiska och fysiska hälsa. Vårt arbete med påverkan och media bidrar till att allmänheten, stiftelser, myndigheter och andra i allt högre utsträckning skänker pengar till Läkare i Världens arbete.

Verksamhetsmål 2020

För att nå inriktningsmål om påverkan och kommunikation har vi under 2020:

4. Integrerat vårt uppdrag att vittna i samtliga verksamheter

Att vittna om det vi ser har blivit allt viktigare inte minst för att lyfta utsatta personers erfarenheter från pandemin 2020 för att stärka tillgång till vård inför pågående och framtida säsonger av Corona och andra motsvarande kriser. Under 2020 har vi fokuserat på att skapa en stabil grund i arbetet med vittnesmålsinsamling i Stockholm för att sedan kunna sprida arbetet till andra orter under 2021. Arbetet har baserats på de riktlinjer som togs fram internationellt under 2019 och har anpassats till den svenska verksamheten. Genom en ny introduktionsprocess, där fokus varit personlig lämplighet för rollen enligt förutbestämda kriterier, har ett tiotal nya volontärer introducerats som insamlare. Eftersom rollen som vittnesmålsinsamlare ställer höga krav på volontärer, är vårt mål att ha en mindre grupp volontärer på denna position som får större möjligheter till stöd och vidareutbildning.

Under året har vi till exempel genomfört ett första handledningstillfälle för vittnesmålsvolontärer och skapat en "peergrupp" för internt stöd. Arbetet har varit mycket uppskattat av volontärer och viljan att delta i handledning och utbildning har varit stor. Under året som gått har vi mottagit tjugo stycken vittnesmål från både rättighetsbärare och volontärer som vittnar om olika aspekter av brister i tillgång till sjukvård i Sverige. Detta är en tydlig förbättring jämfört med 2019 då ett mycket begränsat antal vittnesmål samlades in och endast två från rättighetsbärare. Arbetet 2021 kommer att fokusera på att öka volymen av insamlade vittnesmål ytterligare.

En viktig aspekt av arbetet 2020 har varit att integrera vittnesmål som en naturlig del av den redan existerande kvantitativa datainsamlingen, för att kunna skapa en bredare och mer omfattande evidensbas. Detta arbete har haft ett gott utfall under året och är en förändring och en klar förbättring av tidigare års upplägg, då dessa uppgifter varit separerade. Genom att behandla kvantitativ och kvalitativ insamling som en sammanhållen uppgift har vi säkerställt att ingen av dem samlats in på bekostnad av den andra.

Under 2020 har Läkare i Världen Sverige lett arbetet med att ta fram en rapport med vittnesmål tillsammans med våra systerorganisationer i Belgien, Storbritannien och Tyskland, samt vår samarbetspartner FEANTSA - som arbetar för att motverka hemlöshet. Rapporten innehåller vittnesmål från våra rättighetsbärare och påminner om vikten av universell tillgång till sjukvård och rätten till hälsa, särskilt under pågående pandemi. Rapporten lanserades på Internationella dagen för mänskliga rättigheter, den 10:e december 2020. Arbetet med rapporten har stärkt vårt samarbete inom MdM men även möjliggjort utbyte av lärdomar och erfarenheter inom vittnesmålsinsamling.

5. Skapat engagemang för våra frågor hos lokala och regionala makthavare

Under 2020 kom måluppfyllelsen under detta mål att påverkas signifikant, till följd av coronapandemin. Flera av de arenor där Läkare i Världen normalt deltar för att föra dialog med makthavare och skapa engagemang för våra frågor blev inställda eller uppskjutna, såsom till exempel Almedalsveckan, Järvaveckan och MR-dagarna. Med den begränsade kapaciteten att anordna egna arrangemang som en liten organisation som Läkare i Världen har, blev det ett stort avbräck när dessa större event, som möjliggör för oss att med relativt små medel nå ut brett, uteblir.

Trots årets utmaningar kan vi konstatera en del framsteg när det gäller våra ansträngningar att påverka möjligheterna för fler rättighetsbärare att få tillgång till vård inom den offentliga vården. Vårt mål att främst fokusera på att få till stånd konkreta lösningar på lokal och regional nivå där vi verkar, kan illustreras genom den pågående dialogen som förts under året med såväl tjänstemän som politiker inom region Stockholm. Läkare i Världen har bland annat initierat en dialog kring behovet av att uppdatera den så kallade Vårdgivarguiden, som riktar sig till olika vårdaktörer i regionen och därigenom fungerar som ett avgörande verktyg för att förmedla rätten till vård för de målgrupper vi möter.

Tyvärr är det vanligt förekommande att personal i receptionen på vårdmottagningar eller sjukhus saknar kunskap om vilka rättigheter utsatta grupper, som exempelvis papperslösa, har. Ett av de områden Läkare i Världen identifierat som avgörande för att förbättra tillgången till offentlig vård för våra målgrupper är därmed utbildningen av sjukvårdspersonal. Detta har vi tagit upp i kontakter med regionpolitiker och vi har även träffat deras samarbetspartners gällande dessa utbildningar för att undersöka hur de eventuellt kan förbättras på området. Vi deltog även med ett seminarium i den årliga Skåneveckan för psykisk ohälsa som bland annat når ut till vårdpersonal och skolpersonal, vilket gav oss möjlighet att på egen hand utbilda och informera om både rättigheter och nå ut om den nystartade psykosociala verksamhet i region Skåne som vi själva bedriver.

Vi har även arbetat med påverkansarbete i syfte att se till att vår målgrupp omfattas av tillgången till covid-19-relaterad vård och behandling inom samtliga regioner genom att kontakta dem på de orter där vi finns och ställt förfrågan om detta. Resultatet av vår kartläggning var att ett flertal regioner inte hade svar på om EU-migranter utan sjukförsäkringskort skulle omfattas av rätt till fri vård och behandling för covid-19. Läkare i Världen har tillsammans med andra civilsamhällesaktörer fört dialog samt gjort mindre kartläggningar när det gäller tillgången till detta för vår målgrupp.

Med anledning av femårsjubileet för vår verksamhet i Skåne i november, bjöd vi mot slutet av året in över 250 lokalpolitiker i Malmö stad och region Skåne till dialog och studiebesök hos oss, för att diskutera de omöta behov vi kan vittna om samt föreslå konkreta lösningar. Vårt initiativ har hittills fått mycket positiva reaktioner och under 2021 ser vi fram emot att fortsätta den påbörjade dialogen i både Skåne och Stockholm.

6. Stärkt vårt varumärke som expertröst i samhället (nationellt och EU)

Läkare i Världen har under året arbetat med att stärka vår kommunikation på ett antal områden. En längre tids vakans på området i början av året, liksom konsekvenser av coronapandemin, kom även här att påverka förutsättningarna för att uppfylla de satta målen på området, exempelvis vad gäller möjligheten att bedriva ett mer proaktivt påverkans- och pressarbete. Arbetet har således kommit att fokusera till stor del på att säkerställa att kommunikationen i alla våra kanaler har varit kontinuerlig och av hög kvalitet. Läkare i Världens närvaro i sociala medier har stärkts och bidragit till ett kraftigt ökat följarrantal och interaktion med följarna genom kommentarer, lajks, insamlingar och gåvor.

För att etablera oss som en expertröst i samhället har vi jobbat strategiskt med vår mediala närvaro. Läkare i Världen fick exempelvis stort medialt utrymme i samband med den intensiva debatt om sexköp som fördes under våren. Generalsekreterare Eliot Wieslander intervjuades bland annat i SVT:s morgonsoffa och vårt pressmeddelande plockades upp av ett stort antal rikstäckande såväl som lokala medier.

Vi har också deltagit i strategiska nätverk, evenemang och utbildningssammanhang både för att sprida kännedom om att vi finns, rekrytera volontärer och bidra till att allmänhet, stiftelser, myndigheter och andra i större utsträckning känner till och stödjer vår verksamhet. Som medlemmar i Concord Sverige signerade vi ett antal debattartiklar och bidrog även till det kapitel i Concords rapport "Barometern 2020" som berörde migration, där vi påvisade kopplingarna mellan migration och hälsa. För att stärka vår roll som experter på det område vi verkar inom, har vi även bidragit med ett remissvar till betänkandet SOU 2020:54, "En långsiktigt hållbar migrationspolitik", i vilket vi påtalade vikten av en migrationspolitik som tar hänsyn till mänskliga rättigheter, inklusive barns och kvinnors rättigheter och som synliggör kopplingen mellan hälsa och migration.

Genom vårt samarbete med RFSU, Svenska Barnmorskeförbundet, Svenska Afghanistankommittén och Läkare utan gränser, deltog vi även i den årliga Barnvagnsmarschen och fick i samband med det tillfälle till att föreläsa för riksdagens SRHR-nätverk.

Under 2019 tog Läkare i Världen över ägarskapet av The European Observatory project. Ett nätverksövergripande projekt där flertalet avdelningar inom MdM samlar kvantitativ data och vittnesmål från sina aktiva program. Denna data presenteras sedan i rapportform vartannat år för att på så vis erbjuda beslutsfattare information om barriärer i tillgång till vård och beslutsunderlag i arbetet mot att säkerställa universell tillgång till hälsa.

Arbetet med European Observatory 2020 har främst handlat om att fortsätta datainsamlingen internationellt samt bygga samarbeten, strukturer och mål för 2021 då nästa Observatoryrapport kommer att produceras. Under året har Läkare i Världen fortsatt kalla till styrgruppsmöten med representanter för deltagande MdM och arbetat för att bredda evidensbasen genom att utöka antalet avdelningar av MdM som deltar i projektet och samlar in data. Vi har även arbetat för att få fortsatt finansiering av rapporten kommande år, då coronapandemin har haft stora effekter på vår främsta givares planeringsarbete 2020.

Den Observatoryrapport som lanserades i december 2019 har fortsatt spridits under 2020 och har möjliggjort regelbunden kontakt med de svenska EU-parlamentarikerna. Vi tog även tillfället i akt att skicka ut den på nytt i samband med lanseringen av den kompletterande vittnesmålsrapporten i december 2020. Vi påminde då om fjolårets rekommendationer på nytt och påpekade vikten av tillgång till vård för alla i ljuset av pågående coronapandemi. Båda rapporterna skickades till såväl EU-parlamentariker som till våra samarbetspartners.

Som en del av Observatory projektet har vi således byggt upp en evidensbas under året där vi samlat in kvantitativ data från våra rättighetsbärare. Detta arbete är en fortsättning på datainsamlingen 2019 och utgår från samma, internationellt framtagna, formulär. Under året har vi samlat in 118 formulär. Formulären, som blir till statistik, hjälper oss att få en bättre förståelse för de mest frekvent förekommande barriärerna i tillgång till vård samt de sociala och medicinska omständigheterna för våra målgrupper. Detta arbete bidrar till att stärka vårt varumärke som expertröst då vi har en egenproducerad bred evidensbas att tillgå.

Som tidigare nämnts har denna insamling under 2020 även integrerats med vittnesmålsinsamling och fungerar nu som en tydligare del av Läkare i Världens arbete med att *Vitna*. Datainsamlingen är ett område som påverkats negativt av coronapandemin då många sjukskrivningar lett till att vi samlat in en mindre volym än föregående år (118 st i år mot 187 st 2019). Vi har under året varit mer aktiva med nyrekrytering och introduktioner för att mildra effekterna av covid-19 på denna del av verksamheten med ett godkänt resultat.

Oberoende och stabilitet

Organisationens stabilitet och oberoende är avgörande för att Läkare i Världen ska kunna arbeta politiskt och förebyggande samt driva vår löpande verksamhet självständigt och enligt vår värdegrund. Liksom för samhället i stort medförde coronapandemin en stor risk för ekonomiska svårigheter och därmed avbräck i verksamheten. Det är därför glädjande att kunna konstatera att Läkare i Världen lyckades hålla verksamheten igång och att vårt fortsatta arbete för att bli oberoende av enskilda aktörers intressen, var framgångsrikt. Vi fick också ta del av det stödpaket som regeringen gav för att stötta organisationer för särskilt utsatta. Detta har varit helt avgörande för verksamheten men har också inneburit att vi kunnat arbeta aktivt för att bredda finansieringen.

En stabil finansiering är också en förutsättning för god arbetsmiljö för volontärer och anställda. Vi har under året investerat i en ny plattform för att på bästa sätt introducera nya volontärer och kommunicera med befintliga, något som förhoppningsvis kommer att bidra till ökad stabilitet framöver.

Inriktningsmål 2020-2022

5. Vår verksamhet engagerar och vi kan agera oberoende. Vi är ekonomiskt självständiga i förhållande till våra internationella systerorganisationer och har en sund balans mellan

olika långsiktiga och kortsiktiga inkomstkällor samt mellan projekt och verksamhetsmedel.

6. Organisationen har utvecklats och vuxit strategiskt. Funktioner för ledning, HR, administration/styrning och volontärutveckling har vuxit i takt med verksamheten och vi uppfattas som en god arbetsgivare. Volontärer och anställda för Läkare i Världen genomgår en bra och tidseffektiv introduktion, har goda möjligheter till utveckling och stöd att göra skillnad.

Verksamhetsmål 2020

För att nå våra inriktningsmål för oberoende och stabilitet har vi under 2020:

7. Stärkt Läkare i Världens lokala och regionala insamling och partnerskap

Under 2020 har vi sökt regionalt organisationsstöd i Örebro och Skåne samt stärkt våra lokala nätverk. Vi har också sökt andra typer av regionalt stöd, exempelvis regionalt stöd för Skåne från EU. I Stockholm har vi under 2020 inlett ett samarbete med en lokal matvarubutik som sponsrar vår klinik med bl.a. fika till volontärer. Vi har mottagit både projekt och organisationsstöd från Region Stockholm. Vi har även uppdaterat och rapporterat löpande till givare och myndigheter och sökt fortsatt finansiering för våra pågående projekt samt organisationsstöd från både tidigare (*CATCH m.fl.*) och flertalet nya stiftelser. Inom vårt projekt för psykosocialt stöd har vi även fått stöd för att starta en mottagning i Malmö, något som förverkligats under hösten trots pandemin. Vi har även sökt medel från bl.a. socialstyrelsen för att utveckla denna under 2021.

Vi har även haft mindre insamlingar i syfte att stötta våra internationella systerorganisationer samt fått in en stabil och betydande del medel via privatpersoners insamlingar på sociala medier, samt testat en ny insamlingstjänst (Adoveo) i förhoppning om att öka gåvor från enskilda privata givare.

8. Breddat organisationens finansiering för ökad stabilitet och oberoende

Vi har minskat vårt beroende av stödet från Frankrike, som under 2020 utgjorde ca 10 % av organisationens intäkter. Vår främsta åtgärd för att trygga organisationens finansiering har varit en bredd på ansökningar till fonder och myndigheter. Vi har skapat en ny rutin för ansökningar och uppföljning av dessa för att värna om vår kontinuitet. Under 2020 har vi sökt medel från sexton olika fonder och stiftelser och sökt nya medel från myndigheter och regioner. Därutöver har vi ansökt om förlängning av befintliga projekt.

Arbetet med hållbar internationell verksamhet och finansiella möjligheter för internationellt arbete har under 2020 till följd av covid-19 stannat av och vi har fokuserat på vår nationella verksamhet. Vi ser också att möjligheten att få stöd från nätverket påverkats mycket negativt

av Covid-19.

9. Stärkt stöd och utvecklat kompetens hos volontärer och anställda

Att vara verksam inom Läkare i Världen ska kännetecknas av delaktighet och gemensamt ansvarstagande för arbetsmiljön, både för anställda och volontärer. Under 2020 har vi tillgodosett behovet av att skapa en god och likvärdig introduktion för nya volontärer, vi har byggt ut och om våra introduktioner för volontärer, anpassat dem mer till olika volontärgruppers behov och stärkt volontärernas inflytande över de utvecklingsbehov som finns. Fortbildning och utveckling för redan befintliga volontärer har varit ett prioriterat område och flera föreläsningar och fördjupningsutbildningar har skett under året.

Under 2020 tog vi nya steg för att stärka volontärverksamheten genom att köpa in en e-learningplattform. Arbetet med att bygga upp den har pågått under hösten och vi räknar med att kunna gå över helt till att använda plattformen senast i mars 2021. Då kommer bland annat föreläsningar och utbildningar filmas och finnas tillgängliga i plattformen. För att ytterligare stärka volontärverksamheten arbetar vi aktivt med att förbättra vår volontärbas och möjliggöra för fler att vara aktiva.

10. Vidareutvecklat styrning och aktiv kvalitetsuppföljning av verksamheten

Under 2020 har styrelsen utvärderat och bedömt samtliga risker i riskhanteringsplanen löpande. Kansliet har omarbetat planen och tagit ställning till nya risker för att organisationen ska vara så väl förberedd som möjligt på att hantera de utmaningar vi har eller kan komma att ställas inför.

Vi har även uppdaterat samtliga rutiner och följer branschorganisationen GIVA:s kvalitetskod. Verksamhetsuppföljningen har utvecklats i och med nya rutiner i vårt LFA-baserade planeringssystem och regelbundna måluppföljningar. PM och rutiner har under 2020 uppdateras löpande och vi har god uppföljning och redovisning av våra separata projekt. Vi mottog under första halvan av 2020 ett större organisationsbidrag från MUCF som möjliggjort att våra projekt kunnat fortgå trots covid-19.

Under året har vi varit aktiva inom flera av MdM:s internationella nätverk och bland annat utarbetat en policy för hur vi samlar in och vidarebefordrar medel inom organisationen. Detta är också en del av vår omvärldsbevakning. Vi har en god grund för att kunna nå målet att kunna ta emot svenska biståndsmedel, men strukturer och internationella kapacitetsbyggande insatser behöver fortsätta utarbetas i en tid då vi inte är lika begränsade av covid-19.